

Peaministri ülevaade Riigikogule Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel, 5. novembril 2013

Austatud Riigikogu,

Mul on heameel olla taas teie ees, et anda ülevaade Vabariigi Valitsuse Euroopa Liidu poliitika elluviimisest.

Optimistina on mul põhjust rõõmus olla, sest nii õhtumaade allakäigule kui ka euro hukule panustajad said möödunud aastal taas kõvasti pügada. Ja ma olen kindel, et skeptikud pettuvad ka edaspidi.

Mind veenab selles ennekõike asjaolu, et Euroopa Liit on jätkuvalt maailma suurim eksportija ja importija, suurim välisinvesteeringute saaja, aga ka suurim välisinvestor. Euroopa osakaal maailma kogukaubanduses on 22 protsenti ning tööstuse osakaal Euroopa ekspordis on 75 protsenti.

Euroopa tööstusest tulenev kaubanduse ülejääk on 365 miljardit eurot aastas. See on miljard eurot päevas. Ennekõike annavad selle Euroopa lipulaevad lennunduses ja autotööstuses, masinaehituses, farmaatsias ja kemikaalide tööstuses.

Näiteks üleilmne lennundusturg jaotub sisuliselt kahe ettevõtte vahel, millest üks on Euroopast (Airbus). 43 protsenti keemiatoodete ekspordist tuleb Euroopast, 35 protsenti maailma laevanduse varustusest tuleb Euroopast. Äsja avaldatud Thomson Reutersi 100 maailma innovatiivsema ettevõtte hulgas on tervelt 12 Prantsuse ettevõtet. Ka Eesti eksporditipud Ericsson ja ABB on samas nimekirjas.

On ka kohti, kus Euroopa peab end kokku võtma kui soovib, et temaga 21. sajandil jätkuvalt arvestatakse. Ennekõike peab Euroopa pingutama just digitaalse siseturu loomiseks, kus siseturg on jätkuvalt 28 turuks killustunud.

Ilma ühtlustatud õigusliku keskkonnata jäävad ettevõtete tehingukulud kõrgeks, ei teki mastaabisäästu ega Euroopa äridele vajalikku sügavust, et olla globaalselt konkurentsivõimeline. Seetõttu vajab Euroopa tervikuna nii investeeringuid infoühiskonna baastaristusse kui ka vastavat õiguskeskkonda.

Vajame muuhulgas ühtset andmekaitse reeglistikku, ühtset intellektuaalomandi- ja autoriõigust, ühtset müügiõigust, piiriülest telekommunikatsiooni ja e-kaubandust kui ka innovatsiooni hõlbustavat seadusandlust.

Juba praegu on siin-seal Euroopas palju väga häid lahendusi, mille piiriülest levikut ja toimimist peab kiirendama.

Näiteks on taanlastel kadestamisväärne e-arvete süsteem ja „digitaalne esmalt“ põhimõte riigivalitsemises. Leedukatel toimub suurem osa riigihangetest juba võrgus. Britid teevad aga muljetavaldavat tööd e-kaubandusega.

Ka Eestil on Euroopale oma töötavaid lahendusi pakkuda. Olen veendunud, et me peaksime Euroopas juurutama digiallkirja.

Eestis on selle kasutamine andnud kokkuhoidu hinnanguliselt ühe tööädala jagu iga töötava elaniku kohta aastas. See on tervelt 2 protsenti sisemajanduse kogutoodangust.

Kui inimesed õpivad e-teenuseid kasutama, tahavad nad rohkem mugavaid e-teenuseid tarbida. Riik saab näidata eeskuju. Võttes digiallkirja kasutusele Euroopas, oleks efekt sama suur kui kahel Euroopa Liidu eelarvel.

Teiseks, Euroopa Liit peab tegema tööd selle nimel, et andmete ühekordse esitamise põhimõtte ja isikuandmete taaskasutamise põhimõtte saaks juurutatud nii liikmesriigi osutatavate teenuste arendamisel kui piiriüleselt. Tõsi, on veel valdkondi, kus see põhimõtte ka Eestis peab veel harjumuspäraseks saama.

Eestis 2007. aastast juurutatud ainult ühe korra andmete küsimise põhimõtte sai kirja Euroopa Ülemkogu järelduste teksti. See peab kajastuma ka hetkel läbirääkimistel olevas isikuandmete kaitse direktiivis.

Oleme otsustanud luua ühtse Euroopa Liidu digitaalse siseturu aastaks 2015. Selle loomise majanduslikku mõju on hinnatud 4 protsendile sisemajanduse kogutoodangust. Loodan, et see on pigem tagasihoidlik hinnang.

Austatud Riigikogu,

2013. aasta esimeses pooles jõudis Euroopa majandus tervikuna taas seisakust välja ja näitab kriisist taastumise märke. See on kahtlemata hea uudis ning on saavutatud tänu otsustavale tegutsemisele. Seetõttu ma ei imesta, et oktoobris avaldatud Rahvusvahelise Valuutafondi maailmamajanduse väljavaade oli Euroopa tegutsemisvõimet hinnates ja riskidele osundades võrreldes muu maailmaga juba märksa positiivsem.

Näpuviibutused ja kõõrdpilgud on asendunud tunnustusega, enam ei ole võimalik oma probleemidelt tähelepanu Euroopale juhtida. Minu Soome kolleeg Jyrki Katainen on öelnud, et kui uued euroala mehhanismid täielikult rakendada, võiks kõik euroala riigid omada kolme aasta pärast riigireitingut kolme A tasemel.

Euroala riikide eelarvete koordineerimise tugevdamine ning sammud finantssektori usaldusväärsuse ja tervise taastamiseks on juba hakanud positiivselt mõjuma. Euroopa Liit peab hoidma reformide tempo kõrgel ning seeläbi ennetama tulevasi kriise.

Tulevikku vaadates ei ole vähetähtis, et uus Euroopa Liidu eelarve on paremini seotud reformide läbiviimisega ja majanduse tervisega.

Näiteks võiks Eestile struktuurivahendite kasutamisest tuntud partnerluslepingute sarnased instrumendid aidata kõikidel riikidel reforme ellu viia.

Uus eelarve annab ka senisest märksa avaramad võimalused vahendid külmutada, kui majandus tasakaalust välja lastakse.

Mul on heameel tõdeda, et ka Eestis kirgi kütnud Euroopa stabiilsusmehhanismid näitavad oodatud tulemusi. Selle aasta lõpus on Iirimaa ja Hispaania võimalik programmidest väljuda. Portugal teeb olulisi edusamme ja ka Kreeka jõuab eeldatavalt oma eelarvega esmakordselt struktuursesse tasakaalu. Kõige krooniks liitub alles möödunud aastal programmist väljunud Läti 2014. aastal euroalaga.

Austatud Riigikogu,

Ütlesin möödunud aastal, et riigisiselt on mõistlik ja otstarbekas, kui me tugevdame oma

Euroopa-poliitika legitimeerimist ja seda toetavaid praktikaid.

Valitsuse tasandil oleme seetõttu püsivalt kaasanud Euroopa Liidu asjade koordineerimiskogu istungitele Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni, Õiguskantsleri Kantselei, Eesti Panga ja ka Riigikontrolli ametnikud. Ma ei tea ühtegi teist liikmesriiki, kus Euroopa Liidu asjades on nii põhjalik riigiasutuste koostöö.

Riigikogus heaks kiidetud õigusloome arengusuunad aastani 2018 näevad ette Euroopa Liidu õigusaktide eelnõude Eesti seisukohtade menetlemise nii, nagu oleks need Eesti seadused. See põhimõte loob aluse kaalutud ja Eesti huvidele vastavate otsuste tegemiseks. Valitsuse läbirääkimismandaat kujuneb siin, Riigikogus.

Sel aastal kasutas Riigikogu esmakordselt Lissaboni lepinguga rahvusparlamentidele antud võimalust teostada Euroopas pakutud lahenduse sobivuse üle subsidiaarsuskontrolli. Kontrollitud eelnõu, ettevõtete aruandekohustust ja raamatupidamist puudutav direktiiv ei teeni Eesti puhul neid eesmärke, mida on taotletud. Direktiiviga soovitakse vähendada ettevõtete halduskoormust ja suurendada läbipaistvust. Paraku on Eesti puhul tulemus vastupidine. Meie oludes suureneb halduskoormus, väheneb läbipaistvus ja suureneb krediitkulukus. Riigikogu ja valitsuse hinnangud selles küsimuses kattuvad.

Arvan, et sellist kontrolli saaks sagedamini läbi viia, ent meie enda kodused protseduurid on selleks ehk ülemäära keerukad. Lissaboni leping seab formaalseks sekkumiseks paraku ajalisi piiranguid (8 nädalat) arvamuse avaldamiseks.

Soovimata küll sekkuda Riigikogu siseellu, pakun, et Riigikogu võiks lähimuskontrolli teostamisel rohkem usaldada Euroopa Liidu asjade komisjoni.

Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon on olnud oma ülesannete kõrgusel ja näidanud üles head otsustusvõimet.

Austatud Riigikogu,

Euroopa probleemide lahendamiseks on Euroopa tasandi meetmetest kõige olulisem, et pika-ajaline eelarve saaks õige pea vastu võetud.

Kasutan juhust ja tänan Riigikogu ja Euroopa Parlamendi liikmeid ning tublisid ametnikke Eestile edukalt kulgenud Euroopa Liidu eelarveläbirääkimiste eest.

Me ühtlustasime selle kokkuleppega konkurentsitingimusi Eesti põllumeestele ja suutsime üheskoos tagada Eestile investeringud, mis targalt paigutades ja reformidega kombineerides annavad hoogu Eesti arengule. Teadmiste, innovatsiooni ja tootlikkuse kasv on kogu Euroopa heaolu ja uute töökohtade loomisel määravad.

Kättesaadav lairiba internet, mitmekesine energiaturg ja transpordiühendused – sealhulgas Rail Baltic - aitavad meie ettevõttele kiiremini väärtusahelates ülespoole rühkida. Ka Euroopasse tehtavate välisinvesteeringute seisukohalt on olulisimad tegurid transpordi ja logistika taristu ning side areng.

Austatud Riigikogu,

Pikaajaline eelarve lisab Euroopa Liidule kui maailma suurimale arenguabi andjale ja ka maailma suurimale kauplajale kindlasti välispoliitilist kaalu.

Ma jagan nende arvamust, kes ütlevad, et Euroopa välispoliitika edukuse määravad ennekõike suhted naabritega. Seetõttu ei saa me täna üle ega ümber Euroopa Liidu idapartnerlusest, mille tippkohtumine Vilniuses on peatselt ukse ees.

Tänaseks on vaid viis aastat tagasi välja käidud ideest – ja see on Euroopa Liidus väga lühike aeg – saanud terve sidemete, lepingute, formaatide, ka lootuste ning ootuste tihe võrgustik.

Eesseev tippkohtumine ei ole seetõttu kindlasti nagu iga teine. Euroopa Liidu idapartnerluse riigid on taas olulisel teelahkmel. Nad soovivad teha valiku endisaegse ja euroopaliku, õigusriigi põhimõtetele põhineva majanduse ja ühiskonna vahel.

Eesti suutis samasuguse kannapöörde teha. Nüüd on ka meie saatusekaaslastel võimalus valida parem tulevik - seda ennekõike luues uusi võimalusi heaoluks ja tagades euroopalikke vabadusi oma kodanikele. Assotsiatsioonilepingud ja sügavad vabakaubanduse lepingud teenivad neid eesmärke. Ka Euroopa Liit ise alustas kaubanduslepingutest, mis on aidanud kontinendil rahu hoida enam kui pool sajandit.

Juba praegu peaksime vaatama idapartnerlusest veelgi kaugemale. Euroopa Liit peaks tulevikus vähemalt samavõrd palju pingutama ka Kesk-Aasia suunal. Kesk-Aasia on Euroopale strateegiliselt oluline piirkond ja ka Eestil on siin võimalused.

Tsiteerin teile ühe kõrge Euroopa diplomaadi hiljuti siiralt väljendatud arvamust: „Teid usaldatakse Kesk-Aasia piirkonnas, sest teil on ajalooline ühisosa. Teie nõuandeid usaldatakse seetõttu rohkem kui lääneeurooplaste omi“. Ka minu enda vahetu kogemus kinnitab sama.

Kui kõik liikmesriigid panustavad rohkem piirkondadesse, kus neil on näpuotsatunnet läbi jagatud lugude, kogemuse ja usalduskrediidi, võib sellest kogu Euroopa.

Hea Riigikogu,

2014. aastal täitub meie esimene aastakümme Euroopa Liidu liikmena. Meil on rohkem võimalusi oma huvide realiseerimisel kui eales varem.

Herman Van Rompuy ütles Riigikogus esinedes, et Euroopa on eurooplastele ennekõike kohaks, kus nende ideed kõlavad tugevamini, kõlavad kaugemale ja saavad kokku teiste ideedega. Uskugem endasse ja sellesse, et ka Eestil on Euroopale palju pakkuda oma kogemusest, et muuta Euroopa veelgi tugevamaks ja paremini toimivaks.

Ka äsja lõppenud ülemkogus kuulati tähelepanelikult ja võeti arvesse Eesti ettepanekuid Euroopa kodanike elukorralduse hõlbustamiseks.

Viie aasta pärast, riigi 100. juubeliaastal, on Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik. See tähendab, et Eesti vastutab esmakordselt Euroopa Liidu ühe seadusandliku koja töö korraldamise eest. Eesti teeb seda kahtlemata hästi, olles usaldusväärne ja uuendusmeelne – muuhulgas digilahendusi pakkuv – partner.

Meie huvides on tugev Euroopat Liit.

Täna tähelepanu eest.